

THE AUSTRALIAN ESPERANTIST

La Aŭstralia Esperantisto

ARTIKOLOJ:

Krizo en la orienteŭropa Esperanto-movado (Trevor Steele).....	3
Ambasadora ruzo (Ralph Harry).....	4
Kion povas fari la ordinara homo por efike protekti la medion? (Wolfgang Gunther).....	6
Fino de perfekta tago (Eddie Hearne).....	9
Deziras korespondi.....	10
Diversaĵoj.....	11
Pri televida kurso de Esperanto (Venezuela Esperanto-Asocio/IEI).....	14
Lingva angulo (Alan Towsey).....	16
"Shall, will, would" (Marcel Leereveld).....	18
Nekrologo: Dulcie Sawkins (Vera Payne).....	20
El la regionoj.....	26
Informiloj de AEA.....	27

SPECIALA NOTO

Nia desegno-konkurso.....	5
---------------------------	---

LIBROJ

<i>Manuskriptoj por bruligo</i> de Ljubomir Trifončovski (rec. Donald Broadribb).....	8
<i>Winnie-La-Pu</i> de A.A. Milne (rec. Donald Broadribb).....	13
<i>Ne facilas esti...sloveno en Italio</i> de Anita Perič Altherr (rec. Vera Payne).....	21
<i>Du novaj enciklopediaj verkoj</i> (rec. N.P. Stepanov).....	24

Registered by Australia Post
Publication No. WBG 2488
Numero 273 Majo-Junio 1992

LA AŬSTRALIA ESPERANTISTO

OFICIALA ORGANO DE LA AŬSTRALIA ESPERANTO-ASOCIO

Redaktoro: Donald Broadribb, 46 Great Eastern Highway, Bakers Hill WA 6562.

Ø (09) 574 1307.

Prezidanto: Kep Enderby, 2 Phoebe St, Balmain NSW 2041.

Vicprezidantoj: Vera Payne, 36 Donegal Rd, Floreat Park WA 6014 & Max Wearing, 30 Westbury St, Hackney SA 5069.

Sekretario: Ray Ross, 41 Agnes St, Sunnybank QLD 4109.

Vicsekretario: Herbert Koppel, GPO Box 2122T, Melbourne VIC 3001.

Kasisto: Owen Loneragan, 16 Deverell Way, Bentley WA 6102.

Help-kasisto: Dianne Lukes, c/o Post Office, Meringandan QLD 4352.

Libroservo: Tom Elliott, PO Box 230, Matraville NSW 2036.

Korespondaj kursoj: John Moore, 7 Pelican St, Emu Park QLD 4702.

P.R.Ø. (Oficisto pri Rilatoj kun la Publiko): Ronald Gates, MSF 2350 Wangaring, Kelly's Plains Rd, Armidale NSW 2350.

Prezidanto de la Ekzamen-Komitato: Donald Broadribb, 46 Great Eastern Highway, Bakers Hill WA 6562.

Membrokotizoj: \$25 por individuo, klubo kc. \$30 por familio (ĉiuj ĉe la sama adreso). \$15 (minimumo) por pensiulo aŭ studento. Bonvolu sendi vian kotizon al la kasisto. Ekster Aŭstralazio, abono al *La Aŭstralia Esperantisto* kostas A\$33 (45 ned. gld.) kio inkludas aerpoŝtan sendadon. Sendu pagon per internacia bankĉeko al la kasisto de AEA; aŭ al la UEA-konto de la Libroservo de AEA aĉal-w kun samtempa atentigo al la Libroservo de AEA.

Bonvolu avizi la redaktoron se via adreso estas neĝuste presita sur la adres-slipeto, aŭ se vi ŝanĝas vian nomon aŭ/kaj adreson. Sendu ĉiujn komunikaĵojn, artikolojn, librojn por recenzo kc. al la redaktoro. Limdato por ricevo de presotaĵoj por la venonta numero: 1 julio.

SE VI DEZIRAS LEGI PRI IO VERKU ARTIKOLON!

Jes, ĉu vi ne ofte pensis kiam vi elkovertigis vian novan ekzempleron de *La Aŭstralia Esperantisto*: "Ni vere bezonas artikolon pri...?" Do sendu tiun amatan eseon, ideon, rakont(et)on, esprimon de vidpunkto, ŝercdesegnaĵon. Vi povas sendi vian verkon al ni tajpitan aŭ sur 3½ -colaj diskoj MS-DOS aŭ Macintosh. Se vi sendas manuskripton, bonvolu atenti: la teksto devas esti klare tajpita kun duobla spaco inter la linioj. Tajpu per freŝa rubando sur nur unu flankon de ĉiu folio. Netajpitajn manuskriptojn ni ne akceptas. Por konservi la lingvan nivelon de ĉi tiu gazeto la redaktoro rajtas korekti ĉiun tekston antaŭ aperigo. Laŭbezone ĝi povos esti mallongigita de la redaktoro. Ni ne povas promesi aperigon en la tuj sekvonta numero, krom se temas pri io kronologie urĝa.

Nia Kovrilo: La desegnon faris Jay Grant (Kvinslando), por nia konkurso. Por detaloj pri la rezultoj de la konkurso, legu paĝon 5.

KRIZO EN LA ORIENTEŬROPA ESPERANTO-MOVADO

de TREVOR STEELE

La grandaj politikaj ŝanĝoj en orienta Eŭropo kaŭzis grandan krizon por la Esperanto-movado en tiu parto de la mondo, kie ĝi estas nombre plej forta.

Neniu esperantisto, kun kiu mi parolis, bedaŭras la malaperon de la antaŭaj totalismaj registaroj, kiuj nomis sin "socialismaj". Kaj ĉiuj ĝojas, ke nun eblas vojaĝi al aliaj landoj kaj aĉeti librojn antaŭe malpermesitajn —se oni havas sufiĉe da mono.

Dum multaj jaroj post la Dua Mondmilito nia lingvo oficiale ne rajtis ekzisti oriente de la rivero Odro. Kaj ĝis la fino de tiuj "socialismaj" ŝtatoj necesis nur decido de iu superulo por ree forpreni ĝian ekzistorajton. Sed endas diri, ke la esperantistoj lerte ekspluatis la sistemon kaj iom post iom trovis niĉon en la diversnomaj "kulturligoj" de siaj landoj. Kompromisoj necesis — kelkaj esperantistoj spionis kontraŭ aliaj kaj foje necesis traduki ian nelegotan paroladon de iu partiestro. Sed kion fari? Se oni ne konsentis al kompromisoj, ne sin cenzuris, oni povis nenion aŭgi. Sed la movado ricevis financon apogon kaj sidejojn, la ŝtatoj pagis salajrojn al profesiaj esperantistoj kaj eldonis foje valorajn verkojn.

Kaj dank' al unu politikajo, en si mem kondamninda, Esperanto vere proponis ion allogan al civitanoj de la orienteŭropaj ŝtatoj. Ofte tiuj civitanoj ricevis vizon por viziti aliajn (eĉ socialismajn!) ŝtatojn nur, se ili ricevis invitilon el la koncerna(j) lan-

do(j). Kaj esperantistoj estas invitemaj homoj! Per Esperanto, multe pli ol aliaj lingvoj, oni povis esperi vojaĝi.

Necesas aldoni, ke la ekonomia situacio antaŭ la politikaj ŝanĝoj estis pli sekura kaj antaŭvidebla ol nun—eĉ se ĝi ne spronis la laboremon kaj ne riĉigis. La homoj ĝenerale ne streĉe laboris kaj havis tempon por tiaj okupoj, kia Esperanto. Kaj aldonendas, ke la eksaj registaroj pretendis havigi kulturon al ĉiuj civitanoj. Kiaj ajn estu iliaj motivoj, kaj malgraŭ tro ideologia interpreto de kulturo, tiuj reĝimoj penis provizi monon al kulturfliegaj grupoj multe pli, ol estas kutime en "okcidentaj" landoj. En tiaj cirkonstancoj ankaŭ nia movado profitis kaj finance kaj kiel agrabla tempopasigilo.

Kaj nun? Mi ne volas malfeliĉigi vin per detaloj, sed el ĉiuj landoj mi ricevis sobrigajn raportojn (krom el Rumanio—tie Esperanto apenaŭ vivis antaŭ la mortigo de Ĉauĉesku). Nun oni aplikas kapitalismajn kriteriojn: se la movado povas pagi la novajn, altajn luprezojn, ĝi rajtas reteni sian sidejon. Pardonu?—Vi ne povas pagi? Bedaŭrinde, sed la tempoj ŝanĝiĝas—Adiaŭ. Ne, ni ne plu disponigos monon aŭ laborlokojn al neprofitigaj grupoj. Eldoni librojn? Hm, ĉu ili amase vendiĝos?

Nun la orienteŭropanoj rajtas vojaĝi sen invitilo—la nova bariero estas financa. Esperanto ne plu rolas tiurilate. Ankaŭ lernado de Esperanto draste malpliigis: oni havas pli urgajn bezonojn—ekzemple trejniĝi por no-

va laboro. Kaj tiucele estas pli prudente lerni la germanan, foje la francan, sed unualoke la anglan. La angla ŝajnas esti la portanto de la moderna okcidenta kulturo, kaj preskaŭ ĉiuj volas aparteni al tiu usoneca kulturo.

Do kien la movado? La prognozo por la proksima estontajo estas ne esperiga. La orientanoj devas nun alfronti la samajn pure materialajn

kriteriojn, kiujn ni "okcidentanoj" bone konas.

Sed realismo ne permesas pesimismo. En posta artikolo mi skizos manierojn por helpi niajn orientajn samideanojn transponti la krizon.

[Adreso de Trevor Steele ĝis majo-junio:
Trevor Steele (bei Söllner)
Plaussiger Str. 39
D-07050 Leipzig, Germanio.] □

AMBASADORA RUZO de RALPH HARRY

La amikaj tagmanĝoj kun la Ministro kaj lia edzino daŭre ĝojigis la ambasadoron. Lia partnero en la postmanĝaj briĝobroj evidente serioze studis la librojn, kiujn li pruntedonis al ŝi. Ŝi ne tiom timis fari ofertojn. Fakte ŝi komencis ludi eĉ tro kuraĝe. Baldaŭ li devos protekti ŝin kontraŭ la danĝeroj de troa aŭdaco.

Antaŭ la hazardiro de kartoj por decidi la disdonanton por la unua ludo, la ambasadoro demandis al sia partnero ĉu ŝi memoras la komencan oferton de 3 en koloro. "Ho, jes", ŝi respondis. "Mi ofertas tri se mi havos bonan seskartan koloron kaj alian eblan trekon, kun ne pli ol duono de honorpoento", kaj ŝi aldonis: "Sed mi esperas, ke hodiaŭ vespere ni povos sukcesi en ŝlemo. Mi studis la signalojn pri asoj laŭ la sistemo Gerber". "Bone", respondis la Ambasadoro, kaj, al la Ministro: "Ĉu vi estas preta, Ministra Moŝto? Via edzino kaj mi intencas vin venki senkomplete!"

La disdonanto por la unua mano

estis la edzino de la Ambasadoro, sidanta oriente. Ŝi pasis, kaj la Ambasadoro, sude, trovis la jenan manon:

- ♦ A, R, F, 8, 7, 6
- ♥ 10, 7, 3
- ♦ 10, 9
- ♦ D, 9

Li ofertis 3 pikojn. La Ministro, okcidente, pasis. Lia partnero, norde, ridetis dufoje kaj diris: "4 trefojn!" Obeante al la konvencio la Ambasadoro, post ol lia edzino pasis, ofertis 4 kerojn, indikante nur unu ason. La Ministredzino hezitis, kuntirante la brovojn, sed fine ŝi diris: "4 pikojn, kaj bonan ŝancon, partnero". Ĉiu pasis, kaj la Ministro ekludis la trefan sepon. La fanto estis:

- ♦ 10, 3, 2
- ♥ A, D, 6
- ♦ A, R, D, F
- ♦ 10, 3, 2

La Ambasadoro ludis la trefan duon el la fanto, kaj kiam lia edzino ludis la trefan ason, li senhezite ludis sian damon. Kiam ŝi daŭrigis la trefojn li ludis la naŭon. Li ĝojigis, kiam la

Ministro ŝanĝis sian atakon kaj ludis la keran duon. Li prenis la trekon per la kera aso en la fanto kaj ludis pikon. Lia edzino ludis la kvinon. Li finesis per la pika fanto, kaj tremetis, kiam la Ministro surmetis la damon. Sed la Ministro daŭrigis per atuto kiun li prenis. Li elŭris la atuton restantan, prenis la kvar superajn karoojn, forĵetante sian trefon, kaj la 4 piko estis gajnitaj. La tuta mano estis:

	Nordo	
	▲ 10, 3, 2	
	♥ A, D, 6	
	♦ A, R, D, F	
	♣ 10, 3, 2	
Okcidento		Oriento
▲ D, 9, 4		▲ 5
♥ 2		♥ R, F, 9, 8, 5, 4
♦ 8, 5, 4, 3		♦ 7, 6, 2
♣ R, F, 8, 7, 6,		♣ A, 5, 4
	Sudo	
	▲ A, R, F, 8, 7, 6	
	♥ 10, 7, 3	
	♦ 10, 9	
	♣ D, 9,	

"Bone ludite", diris la edzino de la Ministro. "Mi ege deziris oferti ŝlemon, ĉar mi ja havis 16 punktojn. Sed kiam mi eltrovis, ke vi havas nur unu ason mi decidis ludi konservative".

"Konservative?" diris la Ministro, "Se la Ambasadoro ne estus ruze ludinta siajn trefajn damon kaj naŭon vi ne estus sukcesintaj eĉ pri kvar!" La

Ambasadoro ridetis diplomate. "Vi ofertis tre lerte", li diris. "Mi esperas, ke la venontan fojon vi povos oferti kaj gajni grandan ŝlemon".

[D-ro Harry kompilis leksikoneton de briĝ-terminoj. ✉ D-ro Ralph Harry, 319 Bayview Gardens, 39-42 Cabbage Tree Road, Bayview NSW 2109.] □

EKOLOGIO

La libro *Ekologio, La Alia Verda Movado*, redaktita de Ralph Harry kaj Donald Broadribb, estis dissendita samtempe kiel nia marta numero al ĉiuj niaj membroj. Se iu membro ne ricevis ĝin, tiu bonvolu kontakti la kasiston.

Ekologio, La Alia Verda Movado estis presita por membroj de AEA, kaj dissendita en 350 ekzempleroj, per malavara donaco donita de Ralph Harry. Ni ĉiuj volas elkore danki lin pro lia granda kaj detala prizorgado de la enhavo de la libro kaj la eblo ĝin dissendi. La libro estas grava kontribuo al la "verdaj" movadoj (ambaŭsignife!) en Aŭstralio. La originala ekzemplero estas nun elĉerpita sed represojn oni povas mendi de la AEA-Libroservo, po \$8.00 □

NIA DESEGNO-KONKURSO

Nin atingis desegnapropoj de ses personoj, por nia konkurso. Sur la kovrilpaĝoj de ĉi tiu kaj la venontaj du numeroj ni uzas la tri plej taŭgajn

desegnojn, kaj poste ni petos niajn legantojn voĉdoni por tiu kiun ili preferas. Kontribuantoj kies desegnojn ni tiel provas jam ricevis avizon pri tio.

KONTRIBUO AL DISKUTOJ PRI LA MEDIO:

KION POVAS FARI LA ORDINARA HOMO POR EFIKE PROTEKTI LA MEDION?

de WOLFGANG GUNTHER

Dum la jaro 1989 furoris en Usono la nepre aĉetinda libro *50 Simple Things You Can Do To Save The Earth*¹ en kiu troviĝas la jena konstato:

"Malmultaj el ni povas fari ion por teni survoje milbarelajn petrolŝipojn tra danĝeraj maroj. Ĉiuj el ni ĉiutage povas fari ion por ke malpli da petrolŝipoj estu bezonataj... La 90aj jaroj alportas novan konscion, ke institucioj solaj ne kapablas solvi la problemojn amasiĝantajn el la ŝajne nekonsekvencaj agoj de milionoj da individuoj... Kiomgrade ni estas la fonto de la problemo, tiomgrade ni ankaŭ estas la fonto de ĝia solvo. Do, eku!"

Sekvoj de homa misagado

La vitrodoma efiko; forkonsumo de la ozono, acida pluvo, aerpolucio; polucio de la grundakvo; malapero de la sovaĝa naturo; danĝera rubo; ruboamasiĝoj.

50 paŝoj por savi la teron

A. 28 tre facilaj paŝoj:

1. Haltigu la amaspoŝtaĵojn, reklamojn, ktp. kiuj venas sen peto (en kelkaj landoj oni rajtas postuli la forigon de sia nomo el la koncernaj listoj)!

2. Anstataŭ plastaj sakoĵ, uzu ŝtofsakon, karbon, k.s. por butikumi!

3. Plene evitu la polistirenan ŝaŭmon!

6

4. Distranĉu la plaston, kiu ligas sesopojn da bierskatoloj ktp!

5. Ne malpurigu strandojn kaj plaĝojn; helpu rilate ilian purigadon!

6. Ne disflugigu balonojn!

7. Uzu la povon de la aĉetanto; bojkotu, ekzemple eburon, tinuson...!

8. Uzu la telefonon kaj informiĝu!

9. Elektu novajn mediotauĝajn materialojn por la kuirejo!

10. Informiĝu pri toksaj aldonajoj kaj aĉetu malpli nocajn alternativaĵojn!

11. Uzu puran kemian purigilon-lesivon!

12. Rezignu pri toksaj kaj poluciantaj farboj!

13. Rezignu pri ozon-produktiloj, kaj ozon-detruiloj!

14. Ne uzu insekticidajn kolzonojn por viaj dombestoj!

15. Prefere uzu reŝargeblajn bateriojn, kaj reciklu ĉiujn bateriojn!

16. Ĉu via hejma aparataro funkcias efike?

17. Evitu nenecesan hejtadon!

18. Alĝustigu la hejtilon (temperaturmezurilo, izolado, sensedimentigo)!

19. Ŝparu energion per disciplina uzo de la lumo kaj uzu modernajn neonampolojn!

20. Ĉu la aŭto funkcias kiom eble plej efike? Ĉu vi kontrolas la eliasaĵojn? Ĉu vi veturas ŝpareme?

21. Elektu la ĝustan benzinon!

22. Ĉu la pneŭoj estas la bezonata tipo, alĝustigitaj, reciklitaj?

23. Nepre reciklu vian motoroleon!

24. Ĉu vi uzas fluantan akvon sen-pense kaj senbezzone?

25. Enigante aeron en la kraniojn, malpliigu la elfluon de la akvo!

26. Malpliigu la akvokvanton de via necesejo per enmetado de ekzemple briko en la akvujojn!²

27. Uzu duŝprucigilon, kiu ne tralasas tiom da akvo!

28. Tonu la gazonon alta kaj akvumu ĝin ŝpareme dum la nokto! Rezignu pri la uzo de kemiaj herbicidoj, insekticidoj, ktp.!

B. 14 pli penigaj paŝoj:

29. Uzu paperon avare, reciklitan kiam ajn eblas, kaj organizu kolektadon kaj recikladon!

30. Reciklu vitron, eĉ se vi mem devas organizi la recikladon!

31. Nepre reciklu aluminion: skatolojn, foliojn, konstrupartojn, ktp.!

32. Nepre reciklu aliajn materialojn (metalojn, vakspaperon, ktp.)!

33. Preciklu, t.e. "antaŭ-reciklu": reduktu rubon per via aĉetopovo (ekz. elektu bio-redukteblajn materialojn, evitu tro da pakajoj!)

34. Utiligu ŝtofvindotukojn!³

35. Evitu produkti danĝerajn rubaĵojn: uzu alternativojn kiam eblas,

forigu aŭ prefere reciklu la danĝeran rubon!

36. Izolu⁴ konsekvence vian loĝejon (murojn, plafonojn, plankojn, fenestrojn, pordojn, ktp.)!

37. Ekologiigu vian laborejon!

38. Fondu pendolveturan komunajon por dividi aŭtojn⁵ kaj subtenu la publikan transporton!

39. Konstruu rezervejeton por plantoj kaj bestoj en via ĝardeno!

40. Uzu naturajn rimedojn kontraŭ insektoj kaj trudherboj!

41. Plantu arbojn, eventuale grupe kun aliaj homoj!

42. Helpu protekti la tropikajn arbarojn: subtenu la koncernajn organizaĵojn, pripensu alternativojn por tropika ligno!

C. 8 sindonaj paŝoj:

43. Kompoŝtu vian bio-rubon aŭ uzu kompoŝtcentralon!

44. Kulturu aridorezistajn kaj akvo-konservajn plantojn!

45. Instaluj ujon por reuzi akvon!

46. Manĝu malpli da viando (ekzemple: produkti unu pladon da kokinaĵo bezonas preskaŭ 1500 litrojn da akvo)!

47. Kiam eblas, ne uzu la aŭton!

48. Iniciatu recikloprogramon! Kvankam precikli (vidu supre) estas eĉ pli bone, recikli estas pli bone ol forbruligi aŭ deponi rubaĵojn.

49. Restu engaĝita: daŭre informiĝu, havu la kuraĝon agi individue kaj kolektive!

→

50. Informu aliajn kaj konsciigu ilin pri la medio!

"Konservado do ne signifas 'frosti en la mallumo', kiel diris Ronald Reagan. Konservado povas esti efektivigata per simplaj, ekonomiaj paŝoj kaj rimedoj, kiuj postulas malmultajn ŝanĝojn en la vivostilo. Por homoj, kiuj volas savi la Teron tio ja estas bona novaĵo!"

[Represita el *Monato*, Marto 1992.]

¹Earthworks Press, Berkeley CA, 1989.

²[Ĉi tiun rimedon malrekomendas la Akvo- kaj plumbilaŭtorizituloj, kiuj diras ke ĝi misfunkciigas la aparaton. Ili rekomendas ke oni uzu aparaton kiu havas du aŭ tri akvokvanto-reguligilojn.—Red.]

³[Vindomkoj = nappies]

⁴[Izolu = insulate]

⁵["Set up a share the ride system"] □

ALVOKO

Propralingvaj apartaĵoj ("idiotismoj") konsistigas en la internacia lingvo seriozan danĝeron, se ni volas gardi la internaciecan, neŭtralan karakteron de la lingvo.

Internaciaj lernolibroj devas atentigi pri tiuj influoj kaj danĝeroj, kiuj devas troviĝi ankaŭ en internacia metodologia konsilaro. Tial mi celas verki studon pri la etnolingvaj influoj en Esperanto, kaj lanĉas alvokon al interesitaj fakuloj en ĉiuj landoj por ricevi respondon al jenaj demandoj:

1. Ĉu ekzistas specifaj influoj de via lingvo en la lernado kaj uzo de Esperanto (akcento, prononco,

vort- kaj frazkonstruo, ktp)?

2. Kiajn apartaĵojn vi konstatas ĉe alilandaj esperantistoj laŭlingve?
3. Kiuj estas la malfacilaĵoj kiujn spertas uzantoj de via lingvo por lerni kaj regi Esperanton?
4. Ĉu ekzistas artikoloj, studoj, disertacioj pri tiuj problemoj rilate al via lingvo? Se jes, bonvolu komuniki ilin al mi (eventualajn kostojn mi volonte repagos). Mi anticipe dankas pro via kunlaboro.

Edward Symoens,

Putsesteenweg 151, B-2920 Kalmthout, Belgio. □

MANUSKRIPTOJ POR BRULIGO

de Ljubomir Trifonĉovski. Sofio: Pres-Esperanto, 1992. 32 paĝetoj. Broŝurita. Speciale mendenda, verŝajne havebla ĉe UEA.

Efektive ne bruligindaĵo sed aro da malgrandaj juveloj literaturaj. La ĉefverko estas delikata poezia drameto "BALADO PRI LA LUNO KAJ LA CERVO" kiun ne ignoru la kompilonto de dua eldono de *Nova Esperanta Krestomatio*. Ankaŭ rimarkinda estas ironia "pupeteatraĵo por la plej etaj infanoj" kun la titolo "DU KOKIDOJ KVERELADIS". Klopodu havigi ĉi tiun broŝureton al vi, vi ne bedaŭros.—D.B.

FINO DE PERFEKTA TAGO

de EDDIE HEARNE

Mi ne ĉesis labori ĝis mi estis 70jara. Tiam mi trovis tempon por fari pli ol miajn arbar-marŝojn kun mia klubo, kaj marŝojn kun mia edzino, kiu ankaŭ marŝis kun sia virina klubo. Fojfoje mi preparis mian marŝpakon kaj eliris sola per trajno aŭ per buso, eble 50 mejlojn, al montoj. Jen estas pensoj pri iu vespero, tute sola kaj tute feliĉa—

La tago estis perfekta, plaĉa sunbrilo tamen fojfoje plezuriga eŭkaliptodora venteto. Ĉiu mejlo tra la arbaro estis plena de intereso. Puncaj Rozel-papagoj ofte traflugas, kelkfoje mi vidas ilin manĝi sur la tero sed ili suprenflugas subite kiam mi alvenas, kolorplena vidaĵo. Ankaŭ mi vidas grizan Ventumilvostulon flirti antaŭ mi, ŝajne por kapti insektojn kiujn mi maltrankviligas pro mia ĉeesto. Brulruĝa objekto vidiĝas. Estas ruĝa Rubekolo. Kiel la Ventumilvostulo, ĝi ofte lasas min veni tre apuden, antaŭ ol ĝi forflugas. Sed ĝi nur flugas mallongan distancon, kaj ofte ripetas tion, ĝis ĝi ŝajne venas al la fino de sia teritorio. Lia malpli brila edzino estas pli retirema, kaj mi nur kelkokaze vidas ŝin inter la arbustoj. Mi aŭdas la krakon de Vipobirdo, tre laŭtan kaj klaran, en filika valo. Mi vidas Lirvostulojn, kiuj tiel bone imitas aliajn birdojn, ankaŭ homdevenajn sonojn, kiel de segilo aŭ hakilo. Mi maltrankviligas unu kiu kurflugas kun sia alarmvoko "viz-viz!". Unu aspektas tre ridinda kiam mi alvenas. Maldekstre estas altakruta rokmuro kaj dekstre

estas alta densa kreskaĵo. La Vipo-birdo svinge kuras laŭlonge la vojeton, kiel koko forkuranta antaŭ hakilo. Dum mia vivo mi ofte havis oportunon kviete marŝi ĝis tre proksime de Lirvostuloj kaj vidi la gracion etendon de la plumoj de la belega birdo. La vibrantaj delikataj plumoj estas mirinda vidaĵo. Precipe kiam la nuboj estas malaltaj, la glora kanto de tiu tute neordinara birdo estas io, kion mi neniam forgesos. Mi ĝojas ke mi ofte povis konduki miajn edzinon kaj filinon por ĉeesti tiajn koncertojn.

Nun, post longa tago mi venis al unu el la tendlokoj, kiujn mi konis, alte en la montoj—mi deflankiĝis de la vojeto al valetio. Antaŭ multaj jaroj oni faris digon trans la etan valon. Arbetoj, filikoj ktp. ekkreskis ĉirkaŭe kaj lageto spegulis la arbojn. Akvo murmuris ĉe unu fino de la digo. Mi demetis mian pakajon kaj konstruis mian tendeton, kolektis foliojn kaj filikojn por mia lito kaj disetendis mian dormsakon. Tiam mi konstruis etan fajron ĉe la rando de la digo, surpendigis mian bilipoton por la tre necesa teo. Ĉu estas pli bela trinko ol teo farita el monta akvo, kiam oni marŝis dum tuta tago?

Mi sidas tre proksime al la akvo kaj la fajro dum mi manĝas, rigardante trans la akvon. Io vibras en la aero super la akvo, estas la varmecondoj de mia fajro. Sur la akvo estas spegulataj eŭkaliptoj, filikoj kaj foje nubo, kun la blua ĉielo. Mi rimarkas brueton "plopl!", estas ranido venanta al la surfaco por aero. Mi rimarkas multajn en

la akvo kaj ofte aŭdas la "plopl". Mi konjektas ke ili provas siajn kreskantajn pulmojn, plu faras tion dum la tago pasas. Kelkaj birdoj flirtas en la arboj kvazaŭ ili ne povas decidi kie ripozi por la nokto. Multaj ranoj, ĉe la junkoj, plenigas la aeron per siaj variantaj notoj. Mi vekigas de tiu bela sono por prepari mian teon, ĝi estas "nektaro por la Dioj". La zorgoj de la tiel nomata civilizacio estas tute for.

Pli malfrue mi iras al mia tendo, enirigas miajn lacajn kruojn en la dormsakon, metas mian kapon sur kusenon faritan per miaj botoj kaj vestaĵoj. Mallaboreme pensante pri tre interesa tago kaj pri kien mi iros morgaŭ, mi grade iras al la lando de dormo kun la funebraj krioj de la noktbirdoj. Dormo, meritoplana dormo. □

Dezirata Korespondi

Adreso de la Korespondservo de AEA: Betty Aulsebrook, 51 Lakeview Crescent, Forster NSW 2428. La originalajn leterojn de la ĉisubaj korespondemuloj oni povas havigi ĉe tiu adreso.

/ Kabindra Raj Shakya, PO Box 282, Kathmandu, Nepalo. Dezirata gazetojn, vortaron Esperantan-Anglan.

/ Sushil Upadhyaya, C/o Mrs. Medha Upadhyaya, National Computer Centre, PO Box 1573, Kathmandu, Nepalo. Nova lernanto.

/ Lappalainen Tapani Kralaroukyla, SF-37500 Lempaala, Finnlando. Fraŭlo 33jara. Scipovas ses lingvojn. Dezirata korespondantino.

/ Kestas Kruzinauskas, Birutes Kruzinauskas, 4270 Vickauiskis, Litovio. Fraŭlo.

/ Phorn Hongly, 21 Ez Rue 140 Group 62 Section Monorom Khan 7 Makhra Phnom Penh, Kamboĝo. 19jara.

/ Jiri Pastor, Khajku 2968, 73801 Frydek Mister, Ĉeĥoslovakio. Amas librojn; librobindas. □

"ESPERANTO INSURRECTIONISTS"

Tiel nomiĝas grupo da 150 anoj de la Universitato de Okcidenta Aŭstralio. La Guild of Undergraduates (studentasocio) donacis al ili \$1000 por T-ĉemizoj portantaj la vorton "Esperanto". La grupo filiiĝis al ELOA kaj AEA.

[El la *Nigra Cigno* majo 1992.]

DIVERSAĴOJ

● *Ĉu legomoj aŭ ĉarpentado?* En la populara TV-serio "What's Cooking" (kanalo 10, 11 marto 1992) la fama franca kuiristo Gabriel Gaté instruis la preparadon de fritita legomaĵo. Li informis sian helpantinon ke ŝi devas "turn the vegetables". Perpleksa, ĉar ankoraŭ nenio estis fritata, ŝi staris senkomprena do post kelka atendo li deklaris ke li instruos al ŝi kiel tion fari. Ankoraŭ senkomprena, ŝi staris cerbumante dum li paroladis pri "turning the vegetables" kvankam ankoraŭ nenio kuirigas kaj li nur plu tranĉas karotojn. Fine li decidis ne plu paroli pri la tasko al sia evidente "stulta" helpanto.—Kio efektive okazis? En la franca lingvo la verbo "tourner", kiu sonas identa al la angla "to turn", signifas "formigi, ĉizi", kaj en kuirado ĝi signifas tranĉi la legomojn! Bedaŭrinde ĉi tiu lingva "falsa amiko" faris veran malamikon pro tiu miskompreno. [Iama, jam plene arkaika, senco simila por la angla verbo restas en nia esprimo "joiner and turner" (artisto kaj tornisto).]

● *El Ukrainio venas nova gazeto: Voĉo el Ukrainio.* La ekonomia kaj socia kaozo sekvinta la kolapson de la iama USSR ankoraŭ kaŭzas la esperantistan agadon en la nova KŜŜ (Komonvelto de Sendependaj Ŝtatoj). Malnovaj Esperantaj gazetoj ekmalaperas, novaj ekaperas efemere—kelkaj eble daŭre? En decembro 1991 aperis numero 1 de *Voĉo de Ukrainio*, 20p., ilustrita, tre bone preparita kaj prezentita gazeto kun varia enhavo tre

leginda. Adreso: D. Cibulevskij, Abonkesto 9307, 310003 Ĥarkovo 3, Ukrainio. Abonprezo por 1992: 25 nederlandaj guldenoj (=A\$20) pagenda al ĝia konto ĉe UEA kodo "cibuj", kun samtempa avizo al la eldonisto.

● *Simpozio: Pacifiko, Lingvo, Kulturo, Kooperado* [t.e. kunlaborado—Red.] okazas la 22-29 majo 1992, okaze de la 100-jariĝo de la Esperanto-Societo Pacifiko en Vladivostok. Domaĝe ni ne ricevis informon pri ĝi pli frue por bontempa aperigo. Tamen se iu povos, lastminute, partopreni, kontaktu Esperanto-Societon Pacifiko (S-ro Aleksandr Titajev, prezidanto), 90 Okeanskij Prospekt, 690002 Vladivostok Rusio.

● *Ĉu vi aŭ via grupo posedas la ludon Mozaiko?* Ĝi similas la Anglalingvan ludon Scrabble sed la literoj estas laŭ la Esperanta alfabeto. Ĝi venas de la Tokia Esperanto-Kooperativo kaj estas aĉetebla ĉe la AEA-Libroservo je \$13.50. Ĉiujara internacia konkurso estas organizata de la Tokia Kooperativo, kun premioj por la plej sukcesaj gajnintoj. [El *Telopeo*.]

● *"Novuloj"* (*Ligo de junaj kaj mezaĝaj Aŭstraliaj Esperantistoj*) estas fondita kun 17 anoj tra Aŭstralio. Ilia bultenon redaktas Philippa Maddern, 26/81 King William Street, Bayswater WA 6053. Ĝi aperos monate, abonprezo: \$15 por salajruloj, \$10 por nesalajruloj. [El *La Nigra Cigno* Marto 1992.]

● *Pro la iometa kaozo rilate al la Premio Einihoviĉi*, Dianne Lukes estas elektita kunordigi la aktivecon pri tiu premio

tra Aŭstralio. Detalojn bonvolu peti de ŝi (E/c/o PO, Meringandan Qld 4352).

● *La 5a Pacifika Kongreso de Esperanto* okazos en Qindao, Ĉinio, la 17-22 aŭgusto. La Libroservo de AEA estas oficiala peranto. La aliĝo kostas =A\$85 (ĉi tiu kaj aliaj prezoj en aŭstraliaj dolaroj iom variadas pro la ŝanĝiganta kurzo de la aŭstralia dolaro). Loĝkostoj estas inter =A\$630-A\$1200 depende de la ĉambro, kaj inkludas ankaŭ manĝojn, enurban transportadon, dumkongresajn ekskursojn kc. Multaj diversaj antaŭ- kaj postekskursoj ankaŭ eblas, kun longo inter 6-14 tagoj, kaj estas aparte pagendaj. Mendoj kaj pago devas atingi Ĉinion antaŭ 30 junio, do se vi planas partopreni, tuj kontaktu la AEA-Libroservon.

● *Doktoro John Mills*, redaktoro de *La Nigra Cigno* eldonata de la Esperanto-Ligo de Okcidenta Aŭstralio—kaj vicprezidanto de tiu Ligo—transloĝiĝis al 28 Kerswell Way, Warnbro WA 6169. Bonvolu korekti lian adreson en la nova AEA-Adresaro.

● *Bonvolu korekti* en la marta numero de TAE: la verkinto de la nekrologo pri Kathe Schwerin estis Profesoro Robertson, ne "Robinson". La redaktoro pardonpetas pro la misuzo de la †-signo apud la nomoj de S-ino Schwerin kaj Profesoro Waringhien. S-ino Schwerin estis juda, Profesoro Waringhien ateisto.

● ♪ Ankaŭ bonvolu korekti en la Kongresraporto aperinta en nia marta numero: p.5, maldekstra kolumno, malsupre, la teksto devas diri "La Brisbana Kantgrupo, kune kun Romana de Vries, Eileen Olsen kaj Philippa Maddern prezentis du kantojn: 'Paca Kanto' kaj 'Vera Frataro'. La Brisbana

grupo prezentis tri kantojn el la muzikaĵo *Hair* ('Haroj') 'Haroj'..." Ankaŭ en la kongresraporto estis el-lasita la nomo de Margaret Chaldecott inter la LKK-anoj.

● *Krome, en la sama Kongresraporto* estis misliterumitaj la nomoj de Bess Scott kaj Kitty Gassner. Ni pardonpetas ankaŭ al ili.

● *Nia fore disvaganta prezidinto Trevor Steele* plu ekaperas neatendite. Laŭ *Moskva Gazeto* dum la konferenco Baltaj Esperanto-Tagoj, en ĉi ties Somera Universitato, Trevor prelegis pri ekologio. La BET okazis en la urbo Tartu (Estonio), je nemenciita dato.

● *Ankoraŭ alia nova Esperanta gazeto estas menciinda*: La Germana gazeto *Esperanto aktuell* nun aperas okfoje jare po kvarfoje German- kaj Esperant-lingve. La Esperantlingva serio estas abonebla sen la Germanlingva, je reduktita prezo. Ĝi enhavas bone elektitajn artikolojn kaj informojn kiuj interesas ankaŭ Aŭstralianojn, estas bonaspekte prezentata, kaj ni rekomendas abonadon. La Esperanta serio aboneblas je 20 Germanaj Markoj (=A\$16), mendu de la Germana Esperanto-Asocio, Lambertstr. 12, D-W-6430 Bad Hersfeld, Germanio.

● *Nova dusemajna gazeto Eventoj komencis aperi en marto*. Deklarate esti "Internacia Sendependa Revuo pri la Esperanto-Movado", ĝi estas eldonata en Hungario. La unuaj numeroj estas tre bone redaktitaj, bonaspektaj, kaj informoplenaj. La redakcio anoncis planon ĉerpi interesajn artikolojn el ĉ. 120 Esperantaj gazetoj, kiel ankaŭ aperigi originalajn verkojn pensinstigajn. Abono por unu jaro kostas 49 Nederlandajn guldenojn (=A\$40).

Mendu per internacia poŝtmandato sendenda kun via adreso al Eventoj, H-1675 Budapeŝt, pk 87, Hungario. Vi povas ankaŭ mendi pere de UEA (kontokodo ell-s) kun samtempa atenuĝo al la redakcio de *Eventoj* pri via mendo.

● *Language Expo Australia* estas la nomo de la unua ĉiujara kvartaga prilingva ekspozicio Aŭŝtralia, okazonta en Melburno 4-7 novembro 1992. Ĝin okazigos la National Languages Institute of Australia, kaj estos organizita per subteno de la federala registaro Aŭŝtralia. Inter ĝiaj fundamentaj celoj: La Angla kaj malanalfabeteco por ĉiuj; Subteno de la Aborigenoj kaj la Insulanoj de Torres Strait; Lingvo alia ol la Angla por ĉiuj; Egalrajtaj kaj disvastigataj lingvoservoj. AEA kaj Aŭŝtraliaj regionaj Esperanto-grupoj

intencas partopreni la ekspozicion.

● *La 79a Kongreso de Japanaj Esperantistoj* okazos 29-30 aŭgusto en Matusima apud Sendai (350 km norde de Tokio). Por detaloj skribu al la Organiza Komitato, 980-91 Sendai, P.O.Kesto 120, Japanio.

● *Nia amata kunlaboranto Odlo Bokserp, nun ferianta en Eŭropo, helpas redakciojn laŭeble.* Lastatempe li helpis la novan redaktoron de la TEJO-gazeto *Kontakto*, István Ertl. Odlo sukcesis presigi la saman artikolon dufoje en la sama numero, sub du titoloj—"Infanoj en gasmaskoj" kaj "De Bagdad al Madrid". Gratulojn, Odlo! Odlo ankaŭ forviŝis ĉiun mencion pri TEJO el la tuta gazeto—kvankam Ertl sukcesis reenŝovi ĝin en reklameton sur la 23a paĝo. □

WINNIE-LA-PU EN ESPERANTO

recenzas DONALD BROADRIBB

Winnie-La-Pu, de A.A. Milne, tr. Ivy Kellerman Reed kaj Ralph A. Lewin. Ilustrita de Ernest H. Shepard. Red., enkonduko, kaj vortareto de Humphrey Tonkin. 2a eldono. Rotterdam, UEA, 1992. 164p. Tolbindita. Prezo: \$23.00, de la AEA Libroservo.

Kiel recenzi mondfaman kaj tutmonde amatan libron por infanoj junaj kaj maljunaj? Mallonge mi diru: ĉi tiu versio de *Winnie-La-Pu* estas egale ĉarma laŭ enhavo kaj aspekto kiel la originala angla eldono. Ĝi okupas, do, tre honorindan pozicion en la Esperanta porinfana literaturo.

Interesaj kaj nekutimaj en la libro estas la anglalingvaj partoj. Ŝajne oni

celis ke la libron uzu lernejoj kiel parton de kurso. Antaŭ la Esperantlingvaj rakontoj mem estas konciza prezento en la angla lingvo de la gramatiko de Esperanto. Post la rakontoj estas 15-paĝa vortareto Esperanta-Angla kun ĉiuj vortoj uzitaj en la rakontoj. Negrave ĉu vi estas infano, kaj negrave ĉu vi studas en kurso, tio estas granda helpo por komencantoj kaj progresantoj en la lernado de Esperanto, ĉar eblas facile, rapide kaj fideble serĉi ĉiun nekonatan vorton kaj tiel ĝui la rakontojn.

La vortludoj kaj poeziaĵoj de Pu estas laŭdeginde transdonitaj en la Esperanta traduko. □

PRI TELEVIDA KURSO DE ESPERANTO

Propono de la VENEZUELA ESPERANTO ASOCIO

[De kelka tempo estas diskutata plano por pretigi per internacia kunlaborado televid-filmon pri Esperanto. Ĉisube sekvas teksto, iomete mallongigita, de J.E. Bachrich, ĝenerala sekretario de la Venezuela Esperanto-Asocio.]

Ni daŭre kredas, ke bonkvalita TV-kurso sukcesus en multaj landoj instrui Esperanton amase. Ni konscias, ke ne ĉie eblas

havi senpagan tempon por la dissendo de tiu kurso, speciale ne en komercaj televidstacioj. Tamen, en la landoj kie ekzistas ŝtate subvenciataj kulturaj TV-stacioj eblas, per pena kaj fortostreĉa laboro, konvinki tiujn staciojn disvidigi pli-malpli 20-lecionon (po proks. 20-25 minutoj) kurson.

Laŭ nia opinio, la kolektado de US\$80 000 da kapitalo estus necesa—mallacila sed realigebla tasko. Certe ne sufiĉus seka alvoko pere de kelkaj revuoj. Estas bezonata tutmonda vendokampanjo en ĉiuj esperantaj informiloj kaj informoj dum unu aŭ du jaroj. Oni devas klarigi al la esperantoparolanta publiko la projekton kaj la profundan ŝanĝon kiun ĝi povas okazigi al nia ŝatata sed stagnanta movado. Ne forgesu, tiu kurso ne nur taŭgus por amasa TV-instruado, sed ankaŭ por anstataŭigi la multajn nebonkvalitajn kursojn kiujn oni organizas tra la tuta mondo kun ne trobone preparitaj instruistoj. Ĝi estus kompleta kurso, ne nur "helpilo". La kampanjo por la monrimedoj devas esti intensa kaj komuna entrepreno de UEA, ILEI, SAT kaj aliaj gravaj Esperanto-organizaĵoj, kun

ĉiumonataj artikoloj pri la projekto el diversaj vidpunktoj, kaj ĉiam substrekte la esperatan tuumondan rezulton. Devas esti vera varbkampanjo, kun nerekta reklamado, kaj eventuale la plej gravaj mecenatoj devus esti kontaktotaj persone. Kvankam la kolektado de la bezonata monsumo devus komenciĝi tuj, la vera kampanjo por la kontribuaj povas komenciĝi nur kiam oni havas seriozan planon kun taŭga kaj aprobita kursmaterialo, detala buĝeto, strukturo, estroj de la entrepreno, ktp.

La ĝenerala sekretario de la Venezuela Esperanto-Asocio, Profesoro J.E. Bachrich, oficiale informas, ke li estas preta aĉeti por US\$20 000 la unuajn akciojn de la internacia kompanio proponata de S-ro Roman Dobrzyński [viceprezidanto de UEA kaj iniciatinto de la projekto] kiel komenca kapitalo por la TV-kurso-projekto.

Ni kredas ke la [proponitaj] provoj kiujn povus fari S-roj Günther Becker [honora prezidanto de TEJO] en Germanujo aŭ/kaj Sointu Taranto en Finnlando devas esti esplorataj. Sendube tiuj provoj kaj spertoj estos multvaloraj kaj helpas al ni ege en la definitiva filmado aŭ muntado de profesia TV-kursbendo (samopiniaj ankaŭ S-ro MacGill [prezidanto de la Internacia Ligo de Esperantistaj Instruistoj kaj Komisiito por Internaciaj Ekzamenoj de UEA]).

Ni kredas ke estas reala ebleco kolekti la bezonatan sumon por la TV-kurso kun sufiĉaj lecionoj por instrui Esperanton sur baza sed kompleta

WINDOW ON THE WORLD

University of Hartford, Connecticut, USA: Due to the outstanding success of the University Esperanto Summer School last year, this northern summer there will again be a University accredited Summer School, July 13-18 1992. Courses will be offered on three levels: Beginning, Intermediate, and Advanced. Course lecturers will be Prof. John C. Wells, a renowned linguist from the University of London, Prof. Duncan Charters, from Principia College, Prof. Humphrey Tonkin, president of the University of Hartford, and Prof. Jane Edwards, professor of English literature and sociology at the University of Hartford. Course cost: US\$220, housing US\$85.00. Details, in English, from Mrs Hilda Grossman, Director of Summer Programs, University of Hartford, West Hartford CT 06117, USA.

"Welcome to the Second African Esperanto Congress" was the wording on the sign at Cotonou Airport, Benin, December 28-30, 1991. Surprisingly, Esperanto has been very slow in making an impact on Africa (nearly a century, in fact). The Congress and its venue proved quite a culture shock to the 17 Europeans participating. The central problem for Esperanto in the African countries is similar to that in the rest of the "third world", a lack of textbooks and reading material, with no money to pay for their publication, so that they must rely on gifts of books and journals from the wealthier parts of the globe.

The fourth Zamenhof Prize for International Understanding was presented on December 13, 1991, to Sir Brian Urquhart, Assistant Secretary General of the UN 1974-1986. He has worked for the UN since its founding in 1945, and was personal assistant to its first Secretary General, Trygve Lee, as well as author of a biography of Dag Hammarskjöld, the second Secretary General of the UN. The Zamenhof prize is named in honour of Dr L.L. Zamenhof, the initiator of Esperanto. It is presented by the Universala Esperanto-Asocio in recognition of and support for persons who have notably contributed to international understanding and communication. Previous recipients have been Robert Mueller, one-time Assistant Secretary General of the UN, Amadou Mahtar M'Bow, one-time Secretary General of UNESCO, and James P. Grant, Director General of UNICEF.

Comparative linguistics: PhD theses on Esperanto are nothing new. But a recent thesis on a *Study of the Morphological Contrasts of Korean and Esperanto*, [morphology is the nature and construction of words] presented at Konkuk University is a first for that country and language.

It has often been observed that although Esperanto vocabulary is primarily taken from the European languages, its grammar is quite unique.

Winnie-La-Pu is the title of one of the most beloved of children's stories in its Esperanto guise. Republished in its second edition earlier this year, in a sturdy cloth bound edition, by the Universala Esperanto-Asocio, it retains all the original Ernest Shepard drawings. You might like to try out one of Pooh Bear's hums on your children:

*Kiel dolĉe esti Nubo
Kiu flosas en la Bluo!
Ĉiam laŭte kantas nubo:
Tio estas ekster dubo.*

*Kiel dolĉe esti Nubo,
Kiu flosas en la Bluo!"
Li plenplenas je fiero,
Ke li flosas en l'aero.*

Or of course that magnificent hum in Pooh Bear language:

*Tra-la-la, tra-la-la,
Tra-la-la, tra-la-la,
Ram-tam-tidi-lam-tam
Tidi-lidi, tidi-lidi
Tidi-lidi, tidi-lidi
Ram-tam-tam-tidi-tam.*

Whichever hum you like best, this book would make a beautiful present for your favourite child. It's available from the Australian Esperanto Association Book Service, PO Box 230, Matraville NSW 2036, at \$23.00 plus postage.

A literacy program in *Togoland* for six months in 1993 is to be conducted by the Esperantist youth organisation TEJO in conjunction with the Coordinating Committee of the International Volunteer Service. Fifty children aged 11-14 will participate in the project. They will be country kids who, as part of a wider project, will also study their own language and other basic subjects. Two hours daily, five days a week, they will be learning to read and write Esperanto. It is hoped that by the end of the project they will have greater self-confidence, understand a bit about the outside world, be more accepting of other ethnic peoples, and, in particular, be motivated to continue study.

A parallel "control" group will also be organised without the teaching of Esperanto. It is conjectured that the results will show that the children studying Esperanto will not only gain a better grasp of their own

language, but also be more inter-ethnically minded.

Details (in Esperanto) from Sabira Ståhlberg, Baggbölevägen 9 A 3, SF-00630 Helsingfors, Finland.

[From the UEA journal *Esperanto*, Feb. 1992]

In China, 9-15 May this year, the Beijing International Symposium on the Application of Esperanto is being held by the Beijing Esperanto Association in collaboration with the Chinese National UNESCO Committee and other organisations. Apart from working sessions there will also be provision for excursions and sightseeing.

[From the UEA journal *Esperanto*, Feb. 1992]

THE BASICS OF ESPERANTO

It is often asked what keeps the Esperanto language from splitting into dialects, and to what do Esperantists appeal if they are unsure of some point of grammar, vocabulary or meaning.

The short answer is the book *Fundamento de Esperanto* ("Basics of Esperanto"). Its nature and history are important for an understanding of what makes Esperanto what it is.

The Polish ophthalmologist Ludovic Lazarus Zamenhof (usually called L.L. Zamenhof, to make the name less of a mouthful) published the first booklet on Esperanto in 1887. This was published in Russian, Polish, French and German. A series of other booklets and publications followed, and for almost twenty years these were the primary reference literature on Esperanto. By 1905 it had become apparent that there was a need for a single book which would set out the basics of Esperanto and serve as a standard upon which the language could develop and evolve.

For this purpose Zamenhof collected together three documents from his various books and publications, giving the compilation the title of *Fundamento de Esperanto*. It was adopted by the first world-wide general congress of Esperantists (Universala Kongreso de Esperanto), in 1905, as the formal basis of Esperanto.

The *Fundamento de Esperanto*, after a short Introduction, contains a very brief sketch of the grammar of Esperanto, a series of 42 exercises ("Ekzercaro") which show how the grammar is to be applied, and a basic vocabulary ("Universala Vortaro") with Esperanto words defined in French, English, German, Russian and Polish. The total basic Esperanto vocabulary given in the *Fundamento de Esperanto* amounts to 2759 terms.

The same 1905 Congress also approved the creation of a Language Committee (Lingva Komitato) to review the development of the language. This Committee, now called the Academy of Esperanto (Akademio de Esperanto)

has the authority to publish supplements to the *Fundamento de Esperanto* when, in its view, a new item of vocabulary has become so frequent in Esperanto usage as to be judged "standard" Esperanto. It also defines and clarifies points of Esperanto grammar according to the principles set down in the *Fundamento de Esperanto*. These decisions are published as "Official Supplements to the *Fundamento de Esperanto*" (*Oficialaj Aldonoj al la Fundamento de Esperanto*). The Akademio de Esperanto does not have authority to create new terms or to introduce new grammatical rules.

The *Fundamento de Esperanto* has been kept in print since 1905. Various editions differ in regard to the specific languages into which the grammar is translated. There have also been editions with detailed annotations.

The *Fundamento* and the *Oficialaj Aldonoj* are the only normative basis on which to say that a particular grammatical usage is right or wrong or that a word is used correctly or incorrectly in some particular way, although the definitions and number of words in the vocabulary have been considerably enlarged in the course of Esperanto usage.

As a practical textbook and dictionary of Esperanto the *Fundamento de Esperanto* obviously has many shortcomings, although even many practiced Esperantists would benefit from studying the *Fundamento's* easy-going approach to grammatical forms and rules.

Detailed textbooks and dictionaries have long been the route by which Esperanto is learned. Some have become widely accepted and are internationally used as reference books, though they have no official status. The most notable is the *Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto* (Complete illustrated Dictionary of Esperanto) with more than 1300 closely printed double columned pages listing and defining Esperanto terms in Esperanto. Another book which enjoys widespread usage is the *Plena Analiza Gramatiko de Esperanto* (Complete Analytical Grammar of Esperanto) with 600 pages of grammatical presentation. These two books are handy for reference but are not ultimate authorities in determining what is acceptable or unacceptable Esperanto. As with all languages, what is good or bad Esperanto is determined by general usage, on the basis of tradition and the best literary artists.

At one time there was also a widely commended, but totally unofficial, style book, the *Fundamenta Krestomatio* (Basic Anthology) edited by L.L. Zamenhof. This book is not to be confused with the *Fundamento de Esperanto*. Published in 1903, the *Fundamenta Krestomatio* has largely become a collector's curiosity because of the archaic flavour of its contents, due to the enormous growth of Esperanto literature in the past hundred years. Recently a new book, the *Nova Esperanta Krestomatio* edited by William Auld has attempted to provide a style guide for the 1990's. Its popularity is yet to be determined.

nivelo. Ni aplaudas la ideon de internacia kompanio kaj ankaŭ la ideon de bildinformilo en Esperanto. Ni certe ĝojus, se la grava spertulo kaj esperantisto Roman Dobrzyński mem povus estri la kompanion, krei la TV-kurson kaj realigi la aliajn proponojn.

Ni kredas, ke oni povus vendi

bonkvalitan kaj kompletan profesie faritan kurson sur vidbendoj por US\$150 aŭ eĉ US\$200 al la lokaj kluboj kaj asocioj en la pagipovaj landoj.

[Kontaktadreso: J.E. Bachrich, Ĝenerala Sekretario de la Venezuela Esperanto-Asocio, Apartado 70782, Caracas 1071A. Venezuelo.]

En la februara numero de la UEA-gazeto *Esperanto* aperis la sekvanta anonco:

KONKURSO

Internacia Esperanto-Instituto en Hago anoncas konkurson por verkemaj esperantistoj. La celo de la konkurso estas verki internacie uzeblan tekston por 3-hora vidbendo kun 12 lecionoj por 15 minutoj. La teksto:

1. estu taŭga por instruo al homoj en aĝo de 18 ĝis 30 jaroj;
2. prezentu scenojn pri Esperanta vivo, ekz. pri kongresoj, E-ferioj, E-familioj, lingvaj problemoj (ekz. diverslingvaj najbaroj);
3. estu en formo de dialogoj.

La teksto estu instrua laŭ rekta metodo, prezentanta al spektantoj la logikecon de la gramatiko, la simplan strukturon de la lingvo, kaj la eblojn de rapida komunikado per ĝi en aktualaj,

interesaj, ofte spritaj situacioj, sen nepra studado de gramatikaj reguloj. La gramatiko estu limigita al la necesajoj por simplaj konversacioj, surbaze de la formoj -as, -is, -os kaj -us, sen uzo de participaj formoj. La serio ne estu kompleta lingva kurso, sed pli varb-informa.

Kontribuojn bonvolu sendi, *plej laste la 31-an de decembro 1992* al IEL, Riouwstr. 172, NL-2585 HW Den Haag, Nederlando. La aŭtoro(j), kies verko(j)n oni elektos por filmi, ricevos monpremion en valoro de 300-800 nederlandaj guldenoj [=A\$220-\$575—Red.].

[NB Ni ne scias ĉu la du ĉisupraj projektoj estas kunordigataj; ambaŭ estas gravegaj.—Red.] □

PAROLAS ĈINIO AL AŬSTRALIO PERE DE FRANCIO

René Debernadi (Francio), kiu vizitis Aŭstralion lastjare, skribis: "Mi ricevis du libretojn: *The Australian Esperantist* kaj *Ekologio*. Mi dankas la sendinton, kiu ne subskribis. Mi dankas ankaŭ pro la skribado kaj sendo de revuo al la nova Esperanto-grupo de Singapuro. Mi aŭdis de ĉina radiodissendo pri gajno de premio fare de la esperantistoj de Perto. Gratulojn!"

[El *La Nigra Cigno*, majo 1992.] □

LINGVA ANGULO

de ALAN TOWSEY

La vortoj kaj gramatikaj eroj, kiujn mi diskutas en ĉi tiu *Lingva Angulo* estas elektitaj surbaze de eraroj, kiujn mi trovas dum mia legado. Sed kelkfoje mi demandas al mi, ĉu iu ajn vere atentis ĉi tiun rubrikon—antaŭnelonge mi trovis eraron, kiun mi jam diskutis, en la sama gazeto, kie mi origine vidis ĝin! Kiel ajn ni iam plialtigos la nivelon de la lingvouzado de la aŭstraliaj Esperantistoj?

JUST

Adjektivo: Justa homo—A just/fair person

Ne estas juste, ke...—It's not fair/right/just that...

Tio ne estas justa—That's not fair

Adverbo:

1. I have just three apples left—Restas al mi nur ĝuste/precize tri pomoj

It was just three o'clock when he arrived—Ĝuste/Precize je la tria li alvenis

Just as I was about to leave...—Ĝuste (tiam), kiam mi estis forironta...

Just then—Ĝuste tiam. Just there—Ĝuste tie

Just in time—Ĝustatempe. Just for that—Ĝuste pro tio

He is just like his brother—Li ĝuste/precize similas al sia frato

That's just what I want—Tio estas ĝuste/precize (tio), kion mi volas

She is just the same as I remember her—Ŝi estas ĝuste/precize la sama, kiel mi memoras ŝin

Do it just like I do—Faru precize tiel same, kiel mi

He is just the man for the job—Li estas la ĝusta homo por la tasko

2. Just before I left—Tuj antaŭ ol mi foriris/antaŭ mia foriro

Notu ankaŭ: Mi informos lin *tuj* kiam li alvenos—I'll tell him as soon as he arrives

3. He has just come in—Li ĵus envenis

4. He just escaped death/being killed—Li apenaŭ eskapis el la morto/evitis la morton/evitis esti mortigita

He just managed to escape—Li nur malfacile sukcesis eskapi

Notu ankaŭ: He had a narrow escape — Li apenaŭ saviĝis

5. It's just as well that...—Estas ja bone, ke...

EXTEND, REACH

Etendi (trans.) = spread, extend; make straight, stretch out; draw out

Li etendis la brakojn al la ĉielo²

La birdo etendis laflugilojn

Etendi risorton (= stretch a spring)

Etendi vitran tubon al fadeno en flamo²

Ŝi etendis sin sur la lito

Etendi tapiŝon sur la planko(n)

Etendi (aŭ: sterni) pajlon sur la tero

Etendi sian povon

Oni devas etendi la regulojn al ĉiuj similaj okazoj^{PTV}

Etendiĝi (netrans.) = reach (to), expand, run, spread

La arbaro etendiĝis ĝis la maro

Nebulo etendiĝis super la valo^{PTV}

La nemezurebla maro etendiĝis antaŭ li²

(= make longer)

Plilongigi la pagperiodon

Extension ladder—plilongigebla/teleskopa eskalo

(= make larger etc.): Pligrandigi (pliriĉigi) sian vortprovizon—extend one's vocabulary

atingi (trans.) = reach, attain; achieve; arrive at

Ili atingis la maron vespere

Ŝi ne povis atingi la sonorilon (= reach the bell)

Li atingis sian celon (= reached his objective/goal)

Atingi kontentigan rezulton/sukceson

La stango ne estis sufiĉe longa por atingi la fundon (= reach the bottom)

Atingi profundan aĝon (= reach a ripe old age)

Afabla vorto atingas pli ol forto²

Atingi ke...—get (someone) to (do something)

Fine mi atingis, ke li prenis la kvitancon²—I finally got him to take the receipt

Mi penos atingi, ke la Esperantistoj akceptu miajn naŭ plibonigojn²—I'll try to get the Esperantists to accept my nine improvements

Out of reach—neatingebla

Within easy reach—facile atingebla; je mallonga distanco

(netransitiva:)

La akvo ekstere atingis ĝis la fenestro² (= reached as far as...)

Mi preferas: ...atingis la fenestron; sed tio ne ĉiam estas ebla, kiel en la sekvanta ekzemplo:

La noĉoj atingis (aŭ: etendiĝis) ĝis la supro de la arbo

□

SHALL, WILL, WOULD

de MARCEL LEEREVELD

La tri estas modaj helpvortoj, t.e. ili formas kun alia verbo novan signifon; ili donas iun modon al la precipa verbo; ili aldonas agon tiamaniere ke la du agoj okazas samtempe (simile al ekz. *laborigi*). Pro tiu funkcio estas nefacile kompreni, ke fakte la moda helpverbo estas gramatike la ĉefelemento kaj la ĉefa verbo la flankelemento. Pli klare tiu rilato vidiĝas en la (ĝuste malofte uzataj) kunmetaĵoj *li servadevas, ŝi ripozvolas, mi helpopovas* (neniam **deuservas, *volripozas, *povhelpas*).

Shall

En la angla, *shall* havas du malsamajn signifojn, kvankam la uzo de la unua daŭre malpliigas:

1^a) Kun la subjekto en la unua persono (mi, ni), kaj en la dua persono nur en demanda frazo, ĝi formas la futuron de la ĉefa verbo, kiu ĉiam estas en infinitiva formo (por la aliaj personoj oni uzas en tia kazo *will*). Ekz.: *We shall come* = *Ni venos*; *Shall you wait?* = *Ĉu vi atendos?*

2^a) Kun la subjekto en la dua (vi, ci) aŭ tria (ŝi, ili, substantivo, ktp.) persono, *shall* signifas devon, ordonon: *You, he, my children, shall repair that* = *Vi, li, miaj gefiloj, devas(os) ripar tion*.

La uzo de *shall* en la unua kazo ŝanĝiĝadas al *will* (*I won't mind* = *I will not mind* = *Mi ne kontraŭos*; *Will you come* = *Ĉu vi venos?*), dum la uzo de *shall* en la dua kazo ŝanĝiĝadas al *must* kaj al *have to* (*You have, he has to do that* = *Vi, li devas fari tion*). Por la preterito oni ekskluzive uzas *had to* (aŭ *was*

obliged).

Will

Will ankaŭ havas du signifojn kvankam la unua estas arĥaika:

1^a) Ĝi povas signifi volon (kaj ofte kombinaĵon de *voli* kaj futuro) kaj do en Esperanto estas *voli*. Tiu malnova signifo konformas al la substantivo *the will* ankoraŭ signifanta *la volon*. Anstataŭ *will* oni nun uzas por esprimi *voli* la verbon *want*, kiu antaŭe signifis *malhavi kaj bezoni*.

2^a) Ĝia ĝenerala uzo estas por formi la futuron (*You won't do that* = *Ci certe ne faros tion*). (Konforma substantivo ne ekzistas en la angla, nek en Esperanto.) Estas interese noti, ke tri najbaraj lingvoj disvolvis malsamajn helpverbojn por tiu funkcio: angle *will*, nederlande *shall*, kaj germane *become*.

Would

Would, la preterita formo de *will*, havis tri signifojn, sed unu el tiuj ne plu uziĝas, nome la preterito de *will* = *voli* (**the king would abdicate* = *la reĝo volis abdik*). Nuntempe uziĝas anstataŭe *wanted to*.

La dua signifo de *would*, la (subjunktiva) preterito de *will* = -os, estas uzata nur en la nereкта parolo por la futuro de verbo en la rekta parolo: *He said: "I shall come back"* = *Li diris: "Mi revenos"*. *He said that he would come back* = *Li diris ke li revenos*. Notu ke Esperanto ne bezonas tian preterit-futuran tempindikon, ĉar ĝi uzas la samajn modon kaj tempon en la nereкта kiel en la rekta paroloj.

La ĝenerala uzo de *would* estas por fari la kondicionalon (= la nereala imagaĵo!), sed nur en la frazo kiu ne komenciĝas per *if* = *se*. En Esperanto la kondicionalo estas uzata en ambaŭ frazoj: *I would come if I had* (ĉiam preterito en la kondicionala if-frazo!) *time* = *Mi venus* (sed mi ne venos), *se mi havus* (sed mi ne havos!) *tempon*. Kelkfoje, sed ne ofte, en la angla estas tendenco uzi la kondicionalon por realigebla imagaĵo kun realigebla kondiĉo: *I would* (and I may well) *refuse, if he asked me* (and he may well) = *Mi rifuzos se li petos*. (Pli bone en la angla: *I shall refuse if he asks*.)

Nature eblas formi pli komplikajn temp- kaj modkombinojn de *shall*, *will*, kaj *would*. Ekz. *We shall have eaten* = *Ni estos manĝintaĵ*, *I shall have to be able to swim* = *Mi devos povi naĝi*; *Having had to walk, I shall be wanting to drink but you won't be able to help me* = *Devinte piediri mi estos volanta (volos) trinki, sed ci ne estas povonta (povos) helpi min*; *Wouldn't you have wanted to come, if...* = *Ĉu ci ne estus volinta veni, se...*; *He said that he would have been able to finish the work when leaving* = *Li diris ke li estos povinta fini la laboron kiam li*

foriros (iomete malsama al: ...*he li povos esti fininta...* = ...*that he would be able to have finished...*).

Noto: *I want to help* = *Mi volas helpi*; *I am willing to help* = *Mi konsentas, pretas, ofertas helpi*.

Would aperas ankaŭ en stranga signifo, nome por la imperfekto: *We would get the milk delivered* = *we used to get, we usually got, we regularly got* = *Ni ricevadis (ekhavadis, kutime ricevis) la lakton liverita, aŭ Ni (regule) liverigadis la lakton*.

Fine: *Would that he had survived the hurricane* = *Se li sedo** (aŭ nur aŭ almenaŭ) *estus postvivinta la uraganon*! Ne malofte ni esprimas nur unu frazon el la du necesaj en kondicionala esprimo (la samo okazas ĉe nekondicionala paro de kondiĉo kaj sekvo): aŭ la *se-frazon* (= kondiĉo) aŭ la *ĉefrazon* (= kio sekvus se la kondiĉo estus plenumita). Ĉe tia elipso oni jam antaŭe esprimis aŭ aludis la mankantan duonon. Ekz.: *Mi certe farus tion!* (= ekz. *se mi estus li*); *Se mi estus pli juna!* (= ekz. *mi farus tion*). □

* <sedo, adverba uzo de *sed*—Red.

TRANSSKRIBO DE URBNOMOJ

En *La Letero de l'Akademio de Esperanto* 18/1992 estas detala kaj interesa artikolo de Bernard Golden pri la problemoj kiuj okazas kiam oni provas transskribi nacian urbnomon en Esperanton. Ĉikaze la nomo estas la svisa urbo La Chaux-de-Fonds. Diversaj uzataj transskriboj estas *Ĉodefono*, *Ŝodefono*, *Ŝodfona*, *Ĉaŭdefono*, *Laŝodfona*, *Ĉaŭdefondo*, *La Ŝodefon*, *Laŝodfondo*, *Ĉaŭdefonujo*, *La Chau de Fond*! Golden ankaŭ diskutas la problemon: kion fari pri la "la" en tiu nomo? Tio pensigas min pri la stranga fenomeno en Aŭstralio, kie la urbnomo Alice Springs estas familiare konata kiel The Alice. Ĉu do iuj proponus **Fontoj-de-Alico*/**Lalico*?—Cetere, ne nur pro tiaj diskutoj sed ankaŭ pro multaj aliaj egale cerbumindaj *La Letero* estas tre aboninda (\$29 de la AEA Libroservo). □

DULCIE SAWKINS

verkis Vera Payne

La 19-an de marto dek membroj de la Esperanto-Ligo de Okcidenta Aŭstralio ĉeestis la funebran ceremonion de nia kara amikino Dulcie Sawkins, kiu forpasis 15 marto 1992, post kuraĝa batalo kontraŭ kancero. Inter la belaj bukadoj sur la lasta ripozujo troviĝis bunta papilio, simbolo de libereco kaj gajeco. Tiu papilio akompanis Dulcie dum ŝia malsana hejme kaj en la hospitaloj. Dulcie antaŭvidis pluan vagadon...

Esperanton ŝi eklernis en Subiaco, kie ŝi frekventis la vesperajn klasojn dum kelkaj jaroj, kun ŝia bona amikino Joyce Dawson. Ŝi ankaŭ studis la Internacian Linguon dum tri jaroj en la kurso ĉe la Mt Lawley kampuso de WACAE. Ŝi bone profitis sian Esperanto-scipovon, partoprenante ne nur plurajn Aŭstraliajn kongresojn, sed ankaŭ la Universalan Kongreson (kaj Post-Kongreson) en Ĉinio dum '86. Dulcie tre ŝatis vojaĝi; ŝi papiliis tra la mondo. En Finnlando ŝi renkontis unu el siaj Esperanto-plumamikoj. Internaciema, ŝi helpis al eksterlandaj studentoj paroli la "Aŭstralian", kaj post la morto de ŝia edzo, loĝis kun ŝi junaj aziaminoj.

Paralele, ŝi estis ĝisoste Aŭstraliido, amante sian propran landon kaj gloranta en ĝiaj bonajoj kiaj la indiĝenfloroj, la Rivero Cigno, la marbordo (ŝi estis ĉiutage naĝanta preskaŭ la tutan jaron), kaj la insulo Rottnest. Dulcie ne ofendiĝis se mi dividis kun vi unu el miaj fruaj memoroj de ŝi. En la Subiaco-klaso dum diskuto pri la vetero mi ŝerce demandis la klasanojn "Ĉu iu el vi naĝas nuda?" Kvieti grizhara avinjo respondis "Jes, mi naĝas nuda". "Ĉu publike?" "Jes." "Jes, Dulcie kaj Frank ĝuis la sunon kaj maron ĉe Swanbourne en la tute natura naĝkostumo. Antaŭ pli ol 15 jaroj tio ŝajnis al mi ege aŭdackuraĝa! Post tio oni neniam taksis Dulcie museto.

Malpuŝema homo, ŝi tamen konsentis fariĝi nia kasisto, kaj tiam ŝi montriĝis juvelo. Dum kvar jaroj ŝi plenumis la taskojn diligente kaj tre kompetente. Dulcie fidele ĉeestis niajn multajn, diversajn kunvenojn, kaj ŝi helpis kiam ajn helpo bezoniĝis. Ŝi deĵoris je loteribiletvendo kaj monokolekado, kaj ŝi estis unu el la kurantoj por la Einihovici-Premio. Ŝi gojis pri nia Esperanto-Domo kies acetono ŝi unue kuraĝigis kaj poste grandanime aprobis. Nelonge antaŭ ŝia forpaso, ŝi donacis al la Ligo \$500.

Granda desappointo por Dulcie estis la neebleco partopreni la januaran Kongreson en Sidnejo. Ŝi jam estis lerninta siajn liniojn kiel robulino en "La Diluvo". Ankaŭ al ni ŝi mankis, kaj la prezenton en Sidnejo ni dediĉis al ŝi.

Ĉiam estis ŝia intenco inviti nin al la "baptovarmigo" de la bela nova domo ĵus finkonstruita. Kiam ŝi konsciis, ke por tio ŝi estas tro malsana kaj ke ŝia vivo elĉerpigis, tamen ŝi aranĝis, ke oni invitu la funebrantojn al ĝojplena kunveno ĉe 50 Robertson Street Nedlands. La spirito de Dulcie papiliis inter ni, precipe en sunoplana ĉambro kiun ŝi speciale desegnis kaj aparte ĝuis. Ni tre sincere kondolencas al la familianoj de nia kaj ŝia kara Dulcie. Ni longe memoros ŝin kun estimo kaj kun amo.

[El La Nigra Cigno, Aprilo 1992]

AŬDIGI VOĈON DE ETA POPOLO

NE FACILAS ESTI... SLOVENO EN ITALIO

recenzas VERA PAYNE

Ne facilas esti... Sloveno en Italio, de Anita Perič Altherr. Eld. Internacia Komitato por Etnaj Liberecoj, Eschweiler (Germanio), 1991. Numero 1 en serio "Etnoskizoj". 160p., ilustrita; broŝurita. Mendenda de UEA.

La ridetanta vizaĝo de Anita Perič Altherr, dorskovrile de ĉi tiu libro, estas bone konata inter la aŭstralia Esperantistaro, pro tio ke ŝi jam vizitis nin en nia lando. Mia persona intereso en la verko fontas ne nur en tio sed ankaŭ en la fakto, ke mi naskiĝis en Istrio, tre proksime al la koncerna loko, dum la faŝista epoko. Do mia intereso ne estas nure objektiva.

En sia enkonduko, la respektata itala Esperantisto, Renato Corsetti, opinias: "...la anoj de grandaj popoloj...ŝtelas ĉion, inkluzive de la animoj de la anoj de malgrandaj popoloj." Jen la kerno de ĉi tiu informoplena, kelkfoje korŝira, neniam teda verko. Temas pri fizika kaj psikologia persekuto, pri kultura imperiismo kontraŭ malplimulta popolo.

Por sciigi samtempe al Italoj kaj Slovenoj la celon de la libro kaj ankaŭ la funkcion de Esperanto, la Enkonduko kaj la Notoj de la Aŭtorino troviĝas trilingve: en la itala, en la slovena, kaj en Esperanto. Tiel ankaŭ informo pri IKEL (Internacia Komitato por Etnaj Liberecoj) kiu eldonis la belaspektan, formato-plaĉan libron. La korpo kaj la koro de la 160-

paĝa enhavo estas en nia, sen-diskriminacia lingvo, Esperanto. La fina ĉapitro, ankaŭ trilingva, "Kio estas IKEL" respondas al sia propra demando. Mallonge, IKEL celas skui la Esperantistojn pri la maljustecoj kiujn suferas la etnaj minoritatoj. "Aŭdigi voĉon de eta popolo, kiu baraktas por plua ekzisto, kvazaŭ ĝi sendus helpo-alvokon; jen kaŭzo pro kiu naskiĝis tiu ĉi presaĵo; pere de Esperanto ĝi atingos legantojn dise tra la mondo, informos homojn pri la asimilado, kiun suferas la Slovenoj en Italio."

Tre kompleksaj cirkonstancoj produktis la heterogenecon en tiu nord-orienta teritorio de Italio, kiu landlimas kun Aŭstrio kaj Slovenio. La slavaj praloĝantoj alvenis tien antaŭ 1400 jaroj kaj sukcesis kiel komercistoj, metiistoj, vinberejistoj kaj salbedistoj. En 1202 slovenaj nomoj troviĝis inter tiuj de la plej elstaraj urbanoj, sed pli lastatempe la urboj pleniĝis je Italoj, dum la Slovenoj loĝis kaj laboris en la kamparo, provizante por la urbanoj la ĉiutagajn vivobezonojn. Antaŭe parto de la habsburga (aŭsria-hungara) imperio, en Jan. 1921 la marborda teritorio estis aneksita al Italio, kaj la situacio radikale malboniĝis por la Slovenoj kaj Kroatoj. La plej amasa formigro de Jugo(sudaj)slavoj okazis dum la faŝista reĝimo kaj post la Dua Mondmilito, plejparte al Ameriko kaj (kiel mia familio en Jan. '38) al Aŭstralio. →

Ĝuste kiel la Aborigenoj en Aŭstralio kaj la Nigruloj en Sud-Afriko, la Slavoj sin trovis fremduloj en sia propra lando. Tavolo da Italaj kiuj kontraŭis la multnacion, multlingvan, multreligian kaj etne heterogenan enloĝantaron insistis je asimilado de ĉio kio ne kongruis kun italeco. La "flava danĝero" en Aŭstralio paraleligis en la "pericolo slavo" tie. La Slovenoj kaj Kroatoj devis vivi kiel kulpuloj. En 1920 la insulto kulminis per la bruligo de la plurcela, kultura "Narodni Dom" (La Popola Domo), siaspece la unua tia juvelo en Eŭropo. Ĝi entenis krom lernejaĵn, teatraĵn kaj muzikajn instituciojn, ĵurnalarhivon, bibliotekon, bankon, presejon, hotelon, restoracion, kafejon, gimnastikejon kaj sidejojn de diversaj aliaj societoj. Sistema persekutado komenciĝis post Oktobro '22 kiam la faŝista partio prenis la povon. Paroli la slovenan estis malpermesate; ĉiuj slavaj lernejoj, organizaĵoj, institucioj estis fermitaj; presaĵoj likviditaj; lokaj kaj personaj nomoj italigitaj—eĉ sur tomboŝtonoj! Arogantaj junuloj vangofrapis sloven-parolantajn kamparanojn; pli sadistaj uloj sovaĝe torturis ĝis frenezigo kaj morto. Imagu la trinkigon de maŝinoleo...

"Italio postulas, ke ĝiaj civitanoj parolu la lingvon de la ŝtato, tion ili faru kun pravigita orgojlo. Mi konsciigas vin, ke la itala kulturo ĉiam estis lumturo de civilizacio, honoro kaj gloro de nia popolo." Antaŭ la Unua Mondmilito la sloven- kaj kroatlingvaj lernejoj por profesiaj fakoj estis plurnombraj kaj altnivelaj, plie la mezgradaj kaj superaj. Sed fine, nur kaŝe kaj eksterleĝe, kun grandaj riskoj, oni povis instrui en la propra patrinlingvo. 1200 geinstruistoj estis

forigitaj el siaj postenoj. Anstataŭis ilin italaj. Ankaŭ la pastroj ricevis ordonon eduki nur en la itala lingvo. (La Slovenoj kaj Kroatoj, kiel la Italaj, estas plejparte Romkatolikaj.) Malobeantojn oni persekutis kaj maldungis. En mia propra vilaĝo, la tre amata pastro estis forigita kaj itala, faŝisteca pastro venigita.

La infanoj ne nur estis malpermesataj uzi la gepaturan lingvon en la lernejo, sed ankaŭ ekstere, eĉ en la propra hejmo! La instruistoj estis krueblaj. "La dekjara Marija Tuŝar... estis brutale batita de sia instruistino...ĉar ŝi babilis slovenlingve kun siaj samklasanoj. Marija devis pasigi plurajn semajnojn en hospitalo pro la vundoj." Mian fraton oni premiis per piedbatoj kaj kapofrapoj kaj en la lernejo kaj en la preĝejo, ĉar li aŭdacis paroli en sia propra lando sian propran patrinlingvon, la kroat-atan, anstataŭ la trudan, fremdan italan.

Ĉio slava estis malpermesata. Sed eĉ pli efika estis la pli subtilaj agadoj kiaj la delogo de la infanoj. (Lumiga estas la instigletero de itala instanco en 1961 al triesta patro laboranta en Aŭstralio, ke li ne enskribu sian filineton en slovenlingvan lernejon, kaj la dignoplena respondo de la patro, Italo, kies edzino estas Slovenino.)

En 1941 invadis Jugoslavion la itala, germana, bulgara kaj hungara armeoj. Ili dividis, aneksis, asignis al si la teritoriojn. En 1943 Italio subskribis armisticon kun la Aliancanoj; post tio la nazioj transprenis la povon. En granda eksa rizoprilaborejo en Triesto ili instalis fifaman koncentrejon kun kremacia forno. Dum tiu "finsolvo"-periodo la nazioj kaj faŝistoj ekstermis milojn da slavo kaj judoj. Tiun "plej

tragikan sorton indus diskonigi tra la mondo", precipe nun kiam dekstruloj klopodas misinformi, ke en tiu fi-ujo ne okazis la obscenoj kiuj ja okazis. Ni mem lastatempe televidis la nepinon de Mussolini (ŝi emas fariĝi parlamentano) deklari sian avon Benito ne nur "bonulo" sed eĉ "grandiozulo". Indas citi unu epizodon de tiu hororo. Post partizana mortigo de tri italaj soldatoj, sep vilaĝoj estis forbruligitaj, 32 ostaĝoj mortpafitaj, kaj 462 lokaj homoj translokitaj en la koncentrejon. Anita senkaŝe priskribas la postmilitan venĝon, kiun la Italoj bone memoras, kvankam ne la fakton ke slovenaj familioj kaŝis, nutris, vestis grandan nombron da italaj soldatoj kiuj fuĝis antaŭ la germanoj post la 1943-a armistiko.

En 1954 la Aliancanoj, post dekjara administrado de Triesto, transdonis al Italio la regadon de la urbo kaj de ĝia ĉirkaŭa teritorio. Rekomenciĝis kontraŭ slovena diskriminacio, faŝisteca, kiun la Alianculoj malmulte malhelpis. (Estis la tempo de la "malvarma milito".)

Kvankam ĉiam la Slovenoj partoprenas en italaj kulturaj okazantaĵoj, de la itala flanko ne ekzistas reciprokeco. Kaj Slovenoj ankoraŭ atendas la realigon de leĝo kiu ekzistas por ilin protekti.

Tre plaĉa estas la netordita, simpla stilo, kun riĉa vortostoko. Al PIV mi kelkfoje devis rifuĝi. Nun ankaŭ mi komprenas la signifon de "aŭtoktono", "karsta", "glagolico", "iredentismo", "liktoro", "roto", "haĉita", "pelmele" (jes!), "kvestoro", "demiurga", "raslo". Mapoj kaj trafaj fotoj logas la okulon, kiel ankaŭ la kovrilpentraĵo fare de slovena artisto.

Troviĝas informoplenaj kvankam

koncizaj ĉapitroj pri la Ekonomio, la Amaskomunikiloj, la Religio, la Sporto, la Folkloro (ni paroprenantoj en la lasta Somerlernejo en Adelajo spertis la korvarmigan slovenan spiriton en la formo de muzikistino, Darja Baŝ), la Lingvo (la slovena, parolata de du milionoj, estas hind-eŭropa lingvo de la slava familio), la Artoj, la Universitatoj en-kaj eksterlandaj. La riĉa arto ne estas kuraĝigita oficiale, sed esperu Slovenoj: en Aŭstralio nun la aborigena kulturo burĝonetas kaj evidentiĝas pli kaj pli sur la blankula scenejo.

Animotuŝa estas la fragmento de la adiaŭa letero al sia fianĉino, de junulo kiu estis ekzekutita la 15an de Decembro 1941. El la literaturaj fragmentoj min trafis la poemo de Marko Kravo, kiu naskiĝis en '43 en koncentrejo. Ĝi estas himno al la slovena libroemo. Kaj la korŝira novelo *Floroj por Leprulo* de Boris Pahor, kiu en sia 17-a jaro spektis la bruligon de Narodni Dom. (Spektaklo kiu "gravuris lian animon porĉiame". Li ankaŭ nevole sin trovis sur la libia fronto, kaj travivis la traŭmaŭzajn naziajn koncentrejojn.) Ĝi plenas je imagobildoj aludantaj la persekuton de la Kristo. La mondo de D.H. Lawrence speguligas en la *Historio de Alia Mondo* de Ferruccio Clavara (jen Sloveno kun itala nomo). Temas pri laboro en karbminejo. Ĝi memorigis min ankaŭ pri mia patro, orministo en Boulder. "Mi sentas honton, ĉar mi mem ne konis tiajn lokojn, lokojn en kiuj tagon post tago, jaron post jaro, homoj vivas kaj laboras en nehomaj kondiĉoj...kie la agonio estas longa se la morto ne abrupas. Mi pensas al ĉiuj, kiuj perdis la sanon kaj sentas sin neniigitaj fizike kaj spirite, mi pensas

al tiuj, kiuj al la tero donis sian vivon..." Troviĝas la slovena himno, *Tosto*. Kiel kroatdevena etulino mi aŭdis la melankoliajn vortojn de alia slovena himnokanto: "Ho Slovenoj, ankoraŭ vi vivas, ankoraŭ vi vivas, ho Slovenoj".

Ofte dum tralego de tiu ĉi libro mi pensis pri la sorto de Esperanto. "La kvalito, jen la sola afero, per kiu ni povas garantii nian estontecon al ni

mem" (p.126). Miaopinie troviĝas Esperanto-verkoj kiuj ne meritas la naskangorojn. Sed ĉi tiu estas gratulinda verko. Estas facile por ni, privilegiuloj, leĝere forgesi pri la hontiga sorto de la originaj posedantoj de "nia" lando. Anita devigas nin atenti kiel devas vivi la malpli egalaj homoj. Kaj tamen la spirito soras! Ĉiu Esperanto klubo en Aŭstralio aĉetu almenaŭ unu ekzempleron. □

DU NOVAJ ENCIKLOPEDIAJ VERKOJ

de N. P. STEPANOV
(Moskvo, Rusio)

Hodiaŭ mi volas rakonti pri du interesaj libroj, aperintaj en nia lando (oni ne povas diri "sur nia merkato", ĉar ĝi fakte mankas; ĉio pli malpli valora/interesa/utila tuj malaperas). Kvankam ambaŭ estis verkita en la rusa lingvo, mi estas certa, ke ili altiros la atenton de seriozaj interlingvistoj.

La unua el ili estas monografio *Mejdunarodnyje vspomogatelnye jazyki* ("Internaciaj helplingvoj"), verkita de bone konata interlingvisto ALEKSANDER DULIČENKO—profesoro de Tartua Universitato (Estonio), lerninto de fama esploristo akademiano PAUL ARISTE. (Tallinn, Valgus, 1990, 448p., eldonkvanto 1000 ekz.) En la vere fundamenta verko estas realigita enciklopedia principo de prezentado de la lingvoprojekta materialo pri ĉiu el pli ol 900 lingvoprojektoj de internacia artefarita helplingvo, kiujn oni proponis dum la tuta historio de serĉado de la IL, t.e. de la 11a

jarcento ĝis la komenco de la 70aj jaroj de la 20a jarcento, en 40 landoj de la mondo.

Ĉiu artikolo enhavas jenajn informojn: jaro de kreo de la lingvoprojekto (LP), ĝia ĝenerala numero, lingvonomo (nomo / titolo de LP), kreinto/aŭtoro, lando, loko, ĝenerala karakterizo (struktura tipo, specifeco de gramatiko ktp), gramatika skemo (per speciale ellaborita sistemo de cifera markado), specimena teksto, bibliografio.

Por ke la principo de la ekciklopedieco estu sinsekva, la aŭtoro aldonis al la verko kelkajn indeksojn: kronologian, lingvonoman, laŭaŭtoran, laŭlandan, indeksojn de LP havantaj specimenajn tekstojn, kaj indeksojn de manuskriptaj LP—kiuj, laŭ mi, ege plivalorigas la verkon, ĉar ili tre helpas al ĉiu esploristo fari proprajn esplorojn pri jam ekzistaj LP kaj ankaŭ, kiu scias, pri kreado de propraj "ĉefverkoj".

Ekzemple, mi tuj trovis, ke en Aŭs-

tralis oni ellaboris entute kvar LP:

1) *Lingvologia Lingvo*. Hanhiniemi E., Australia, Ingham (N. Queensland), 1966, aprior-aposteriora, bazita sur "lingvologia" koncepto de l'aŭtoro, laŭ kiu ĉiu vorto havas nur unu signifon, kaj la gramatikan signifon oni esprimas analize, t.e. per alia aparta vorto. Oni donas ekzemplon de la teksto kaj informon pri Esperantolingva bulteno *Lingvologia Revuo* n° 1-7 (1971).

2) *Semantography*. (Blissymbolics). Bliss Ch.K., Australia, Sydney 1942 1949. Pazigrafia sistemo, konsistanta el 30 simboloj internaciaj kaj el sama nombro da simboloj faritaj de la aŭtoro mem. Granda bibliografio 1946-1964.

3) *Unolok*. Wilshire H, Australia, Brisbane (Queensland), 1957. LP aposteriora kun uzo de multnombraj radikoj el diversaj lingvoj de la tuta mondo, inkl. rusan kaj japanan. (Manuskripto ĉe la aŭtoro, kaj aliaj bibliografiaj fontoj.)

4) *Panhomel*. Australia, Sydney (?), 1921-1923 (?). "Internacizienca lingvo Panhomel". LP de nekonata aŭtoro. Mankas aldonaj (faktaj kaj bibliografiaj) informoj. P. Stojan opinias, ke la LP ne estis publikigita.

Nu, jen estas malgranda esploro, kiun mi faris dum kvin minutoj. Unuvorte, ege valora kaj interesa libro.

La alia same fundamenta verko estas nova "Lingvistika Enciklopedia Vortaro" (*Lingvistiĉeskiĝ Enciklopediĉskiĝ Slovar*). Ĉefredaktoro: V.N.

JARCEVA. Moskvo, Sov. Enciklopedia, 1990. 685p., ill., 150 mil ekz. La Vortaro, kiu fakte estas vera enciklopedia eldonaĵo, celas doni al legantoj (filologoj, lingvistoj, esploristoj, pedagogoj kaj studentoj, psikologoj, filozofoj, historiistoj, fakuloj pri logiko, literaturo, etnografio ktp) sisteman aron da sciencoj pri homa lingvo, pri lingvoj de la mondo, pri lingvoscienco kiel faka disciplino. La eldonaĵo estas unika por rusa prilingva literaturo ne nur pro tio, ke nuntempe oni tute objekte kaj "juste" priskribas la ĝis nun "krimajn temojn" (apartaj artikoloj estas dediĉitaj al interlingvistiko, al internaciaj kaj artefaritaj lingvoj, al Esperanto), sed ankaŭ pro tio, ke oni sukcesis enmeti tiom ampleksan materialon en unu sufiĉe kompakta volumo. Nur indas ekmemori pri la problemoj de elekto kaj reprezentado de l'materialo, kolekta kaj organiza laboro de granda kolektivo de fakuloj (pli ol 300 aŭtoroj), redaktoroj, kaj teknikaj helpantoj! Vere grandioza laboro! Plibonigas la vortaron bibliografiaj listoj, kiujn havas la plimulto da artikoloj. Ankaŭ valora estas detala notita nomindekso de sciencistoj/fakuloj, kies nomojn oni mencias en la tekstoj de ties artikoloj. Unuvorte, vere fundamenta verko, kaj mia opinio ĉiu serioza esploristo/fakulo, interesiganta pri lingvoj alte pritaksos ĝin.

Oni povas mendi la verkojn pere de Instituto pri Internacia Komunikado, SU 111524 Moskvo, a/k 25. Fakso (7095) 292-65-11 INTERLING 7790.

EL LA REGIONOJ

Zamenhof-festoj: Tro malfrue por inkludo en nia januara numero nin atingis raportoj pri la Zamenhof-festoj en Perto, Brisbano, kaj Toowoomba:

En Perto la 13an de decembro en University House (UWA) 38 anoj kaj amikoj partoprenis la feston. Postmange D-ro Philippa Maddern prelegis pri la "facileco" de Esperanto; ŝia prelego estis presita en *La Nigra Cigno*, marto, 1992. Al Dorothy Threlfall oni donis dumvivan membrecon en ELOA, kun atestilo en alloga kadro. Al klasanoj (Shirley Landquist, Bob Billing, Rita Godfrey, Elvie Rowe, Triska McGreevy, Rosalie, Philippa, Galina, Maureen, Peggy, Doug, Gino, Zoë Abbot kaj Garry Harris) oni donis diplomojn/atesulojn, kelkaj kun plenumembreco en la Ligo.

Brisbano: Okazis la kutima Zamenhof-festo ĉe la klubejo en Woolloongabba, la 14-an de decembro. Partoprenis 37 anoj kaj vizitantoj. Ray Ross tributis al la memoro de Zamenhof. La Brisbana kantgrupo prezentis kantojn. La St. Lucia grupo skeĉon. Peter Keates reĝisoris la tutan programon.

En Toowoomba oni festis je la 23a de novembro. Bela vetero, sed pro multaj diversaj kialoj, malmultaj ĉeestis. Tamen, la kelkaj ĝuis festenan kunsidon kaj "trezor"-serĉadon ĝardene.

QLD: Okazis la unua konferenco en 1992, la 10-12an de aprilo ĉe la James Byrne-Centro, Highfields, iom norde de Toowoomba. Entute 35 partoprenis ĉi tiun novearangitan semajnon.

finon. Estis plezuro bonvenigi el Sidnejo Kep kaj Dorothy Enderby, Eric kaj Betty Hart kun du geamikoj, Ron Gates el Armidale, Joyce Turner el Rockhampton, kaj anojn de la Sunbrila Marbordo, Brisbano kaj fine la energian komitaton el Toowoomba. Bedaŭrinde pro aŭtobusa paneo Max Wearing, Adelajdo, ne povis ĉeesti. La konferencenjo situas en pli ol cent akreoj da pitoreska regiono ĉirkaŭata de arboj, ĝardenoj kaj Aŭstraliaj boŝcenejoj. Tute nova aliro al la programo certigis plensukcesan konferencon jene: Vendredvespere gastparolanto John Donaghue prelegis pri "Instigado"; la Brisbana kant/dramo-grupo kantis kaj legis drametojn, Annie Spencer gitaris kaj kantis; Kay Andersen per akordiono muzikis por komunkantado. Denove, sabatvespere la Brisbana Grupo kantis / drametis; okazis komunkantado, kaj dancado kiun la rolantoj lernis nur la saman tagon. Sabate / dimanĉe oni rajtus elekti el ses malsamaj sesioj jene:

1. Phil Thompson gvidis (per antaŭpreparita temo de Max Wearing) "Ĉirkaŭ la mondo en okdek tagoj per Esperanto".

2. Laborsesio estrata de Ron Gates "Kiel verki noveleton".

3. Artaj desegnoj pri Esperanto, gvidata de Tom O'Grady.

4. Esperanto per muziko (kiel traduki kantojn) kaj dancado, instruis Kay Andersen kaj Gaye Phillips.

5. Esperanto kaj ĵurnaloj, radio, televido. Peter Keates per lerta skeĉo prezentis la temon en "radio-re-

responda" sceno.

6. Dianne Lukes plensukcese instruis al kvin lernantoj enkondukajn lecionojn de Esperanto per la rekta metodo.

Kep Enderby estris la finan kunsidon kiam la gvidantoj de sesioj resumis la rezulton de la semajnfinaj laborsesioj. Multe da demandoj kaj respondoj pri diversaj punktoj sekvis. Kep dankis al ĉiuj kiuj konferencis kaj gratulis al Dianne, Jean Lehane, Sandra Connors kaj Joff Bell (LKK). Dianne kompilis dekpagan libreton pri la tuta semajnfino, *Weekend of Esperanto at Highfields*, kiu estis donita al ĉiu partoprenanto.

Publikeco: vendredvespere Jean Lehane aperis en televidprogramo, kaj dimanĉe raportisto kaj fotisto de la loka tagjurnalo *Toowoomba Chronicle* intervjuis kaj fotis anojn.—Raportis Ray Ross.

Ridetu! La nepo de Dianne [Lukes] estas unuĵaraĝa. Lia nomo estas Drew. Ĝis nun li parolas nek la anglan nek Esperanton. Tamen antaŭnelonge, oni rimarkis lin kun la domkatoj. Li montris al la katoj la bildojn en sia bildlibro kaj klarigis babildante en bebo-lingvo. La katoj ne komentis. [El Tereno, Feb.-Marto 1992]

WA: Inspirite de la sukceso en la AEA-NZEA Kongreso, la "trupo" de la dramo *La Diluvo* grandioze sukcese prezentis la dramon jaŭde la 5an de marto, 1992, al O-Aŭstralianoj en la konstruaĵo de la Aŭstralia-Azia Asocio.—Vera Payne instruas Esperanto-

kurson en la TAFE en Mount Lawley al 13 novaj gelernantoj. □

INFORMILOJ

AEA nun disponas je 9 informfolioj por disvastigi scion pri Esperanto:

1. AEA kaj Korespondaj Kursoj, 2p.
 2. What is Esperanto? 4p.
 3. The Structure of Esperanto, 4p.
 4. The International Language, 2p.
 5. The Latin of Democracy, 4p.
 6. A Language for the Modern Age, 4p.
 7. Esperanto in Australia, 4p.
 8. An Eight Page Course in Esperanto, 8p.
 10. Everything You Always Wanted to Know About Esperanto..., 4p.
- (Numero 9 estas la 12-leciona Kurso Perkorrespondaj.)

Ĉiuj estas nove verkitaj aŭ reviziitaj kaj nove (re)presitaj. Ni esperas ke inter ili vi trovos folio(j)n taŭga(j)n por la celulo. La folioj estas senkoste haveblaj kontraŭ pago de la poŝtkosto (ĝenerale, 60 folioj por \$1.10). Ĉar ilia pretigo ja kostas al AEA, ni petas ke vi uzu ilin nur por serioze interesotaj personoj kaj ne malŝparu ilin. Petu ilin de la AEA-Libro servo.

Ni invitas vin sendi al ni taŭgajn informilojn kiujn vi opinias aldonindaj al la serio. □

THE AUSTRALIAN ESPERANTIST

Registered by Australia Post
Publication No. WBG 2488

If undeliverable return reply paid to
D. Broadribb
46 Great Eastern Highway
Bakers Hill WA 6562
Australia

**SURFACE
MAIL**

Postage Paid
Victoria Park East
WA 6101
Australia

Ralph Harry

Unit 319 Bayview Gardens
36-42 Cabbage Tree Road
BAYVIEW NSW 2104

DVf/4EKZ